

H O T Ă R Î R E
cu privire la Concepția dezvoltării învățământului în Republica Moldova
și la formarea Consiliului coordonator pentru desfășurarea
reformei învățământului

nr. 337-XIII din 15.12.94

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.17-18/172 din 24.03.1995

* * *

Parlamentul adoptă prezenta hotărîre.

Art.1. - Se aprobă Concepția dezvoltării învățământului în Republica Moldova (se anexează).

Art.2. - Guvernul, în termen de o lună, va introduce modificări în proiectul Legii învățământului în conformitate cu Concepția dezvoltării învățământului în Republica Moldova.

Art.3. - Se formează Consiliul coordonator pentru desfășurarea reformei învățământului în următoarea componență:

Președinte

SENIC Valeriu președinte al Comisiei pentru cultură, știință, învățămînt și mijloace de informare în masă

Vicepreședinte

OJOG Grigore viceprim-ministru

Secretar

JELESCU Petru doctor în psihologie, șef de catedră la Universitatea pedagogică "Ion Creangă"

Membri:

ANDRIEȘ Andrei președinte al Academiei de Științe

CHERDIVARENCO Vasile președinte al subcomisiei știință și învățămînt a Comisiei pentru cultură, știință, învățămînt și mijloace de informare în masă

DZIUBINSCHI Arcadie pedagog, pensionar

GAUGAȘ Petru ministru al învățămîntului

GUSAC Maria decan al facultății de pedagogie a Universității pedagogice "Ion Creangă"

IZBEȘTSCHI Iosif doctor în pedagogie, șef de catedră la Universitatea pedagogică "Ion Creangă"

KIȘKILIOV Iuri pedagog-psiholog la școala medie nr.5, or.Chișinău

LEBEDEV Valentina pedagog la școala medie nr.21, or.Chișinău

MOROȘANU Ștefan director al liceului nr.10 "Ștefan cel Mare", or.Chișinău

NOGAI Vasile șef al Direcției principale învățămînt tehnico-profesional a Ministerului Învățămîntului

PUICĂ Anatol deputat în Parlament

RUSNAC Gheorghe rector al Universității de Stat din Moldova

SILVESTRU Aurelian director al liceului "Prometeu", or.Chișinău

ȘÎRBU Pavel șef de catedră la Universitatea de Stat din Moldova

STUPACENCO Lidia decan al facultății de pedagogie și psihologie a Universității pedagogice "Alec Russo"

TERINTE Mihai doctor habilitat în pedagogie.

Art.4. - Consiliul coordonator pentru desfășurarea reformei învățământului va asigura îmbinarea procesului de formare a cadrului legislativ în domeniul învățământului cu acțiunile de ordin organizatoric, tehnico-material, financiar și de altă natură.

Art.5. - Prezenta hotărâre intră în vigoare la data adoptării.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Petru LUCINSCHI

Chișinău, 15 decembrie 1994.

Nr.337-XIII.

CONCEPȚIA dezvoltării învățământului în Republica Moldova

DISPOZIȚII GENERALE

În ultimele decenii, în Republica Moldova s-a acumulat o experiență pozitivă în formarea potențialului intelectual al societății. Dar mimetismul nesăbuit al pseudoreformatorilor școlii, negarea tradițiilor ei sănătoase, absolutizarea "formelor fără fond", manualele guvernate de principiul informativ-reproductiv, ce ignorau particularitățile de vîrstă ale elevilor, marginalizarea învățământului și finanțarea lui insuficientă, lipsa unei politici concrete de perspectivă în domeniul educației, predominarea măsurilor de corecție imediată au condus la o stare de criză a sistemului educațional, impunînd necesitatea trasării unor noi căi de dezvoltare a învățământului.

Constituirea statului independent Republica Moldova, noile relații politice, sociale și economice, deschiderea amplă către valorile culturii naționale, universale și ale științelor educaționale mondiale condiționează o nouă viziune asupra coordonatelor conceptuale de dezvoltare a personalității celor care învață.

Factorii indicați au condus la conștientizarea ideii de edificare a școlii naționale, institut social de instruire și educație a copiilor și tinerilor, de adaptare profesională și socioculturală a acestora, de menținere și dezvoltare a potențialului spiritual al națiunii.

Centrat pe principiile umanismului, democrației și dezvoltării multilaterale, învățământul își propune să pregătească generațiile care vor trăi în mileniul al treilea, iar prin contribuția la formarea intelectual-spirituală, civică și fizică a tinerilor - să creeze resursele umane ce vor constitui una din premisele majore ale consolidării independenței statului, potențialului său economic și cultural.

În acest scop se va proceda la valorificarea culturii naționale a poporului moldovenesc și a celorlalte neamuri conlocuitoare, a culturii universale. Vor fi create structurile și condițiile necesare de însușire temeinică a limbii moldovenești pentru a se oferi tuturor celor care învață posibilități egale de încadrare profesională și socioculturală în viața republicii. Se va acorda, de asemenea, atenție sporită studiului limbilor maternă și moderne la toate nivelurile învățământului.

Nota definitorie a învățământului este centrarea pe elev, valorificarea și îmbogățirea potențialului său creativ în procesul de optimizare a activității instructiv-educative pe bază de demersuri diferențiate pînă la nivel de individualizare, cu un antrenament transdisciplinar al gândirii divergente.

Învățământul preconizat de Concepție va fi un învățămînt gratuit, asigurat de stat, refractar la discriminarea ideologico-partinică, politică, religioasă, rasistă și națională, favorabil dezvoltării

multilaterale a preșcolarilor, elevilor și studenților, accesibil la toate nivelurile, treptele, ciclurile și formele în funcție de capacitate, aptitudinile și opțiunile demonstrate.

Concepția are o destinație bine determinată: de a servi drept fundament teoretic la elaborarea politicii de stat în domeniul învățămîntului, a actelor legislative și a altor acte normative privind învățămîntul, a metodelor manageriale, a noilor conținuturi și tehnologii educaționale. Acestui demers răspund sistemele de principii, obiective, strategii și standarde educaționale, structura învățămîntului, noul statut social al cadrelor didactice, implementările științelor educaționale etc., care conturează pilonii unui învățămînt de o nouă orientare conceptuală.

Concepția este racordată la Constituția Republicii Moldova, la deciziile forurilor internaționale cu privire la drepturile omului, drepturile copilului și libertatea educației, la teoriile educaționale moderne, derivă din situația reală ce s-a creat în sistemul de învățămînt din republică, din opțiunile sociale și educaționale ale populației. Concepția este axată pe ideea acordării învățămîntului unui statut de prioritate națională, deoarece societatea va deveni umanistă, democratică, pluralistă, cu economie de piață, unde urmează a fi utilizate din plin capacitățile intelectuale ca principala resursă de dezvoltare, de reproducere a factorului uman, care influențează toate sferele de activitate social-economică și culturală și care susține formarea unor relații sociale de tip nou.

Sub aspect strategic, dezvoltarea dinamică și anticipată a învățămîntului constituie componenta primordială a reformelor social-economice și culturale, iar sub aspect tactic contribuie nemijlocit la realizarea și avansarea acestor reforme.

PRINCIPIILE DE BAZĂ ALE ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

Politica educațională a statului se întemeiază pe:

principiul democratizării, care presupune caracterul de stat și obștesc al dirijării învățămîntului, un învățămînt deschis, flexibil, descentralizat, orientat spre realizarea dreptului la educație, la alegerea instituției de învățămînt, a formelor și limbii de predare, precum și independența instituțiilor de învățămînt în alegerea strategiei de dezvoltare;

principiul umanizării, care constă în orientarea școlii spre interesele personalității, în recunoașterea fiecărui om drept valoare socială supremă, în aprecierea valorilor primordiale general-umane, în asigurarea dezvoltării libere a personalității, în educarea spiritului civic, a patriotismului, în dezvoltarea multilaterală a potențialului spiritual-uman, în formarea culturii personalității;

principiul umanitarizării, care presupune formarea unei concepții unitare științifice despre lume, armonizarea studierii ciclului de științe umanistice sub raport optim cu cele exacte și naturale;

principiul accesibilității și adaptivității sistemului de învățămînt care presupune corespunderea conținutului, formelor, standardelor instructive și structurii procesului instructiv particularităților individuale și nivelului de pregătire al elevului;

principiul instruirii dezvoltative, ce reglementează trecerea de la școala de acomodare și reproducere la școala care dezvoltă și se dezvoltă, educînd o personalitate căreia îi este proprie inovația și creativitatea, inițiativa de gîndire și sensibilitatea înalt receptivă, o personalitate capabilă să rezolve noile probleme social-economice și culturale și să se adapteze la condițiile de dezvoltare permanentă a societății;

principiul unității și diversității, care presupune unitatea internă a elementelor sistemului de învățămînt sub aspect conceptual, realizat într-o diversitate de structuri, forme, conținuturi, tehnologii educaționale;

caracterul laic al învățământului în instituțiile de stat.

OBIECTIVELE EDUCAȚIONALE

Învățământul din Republica Moldova preia și realizează obiectivele educaționale acceptate de comunitatea mondială:

dezvoltarea personalității copilului, a capacităților și a aptitudinilor lui spirituale și fizice la nivelul potențialului său maxim;

cultivarea respectului pentru drepturile și libertățile omului, indiferent de apartenența lui etnică, de proveniența socială și atitudinea față de religie - principii consemnate în Carta Națiunilor Unite;

educarea stimei față de părinți, față de identitatea, limba și valorile culturale ale poporului, precum și față de valorile naționale ale țării în care trăiește, ale țării din care poate fi originar și ale civilizațiilor diferite de a sa;

pregătirea copilului pentru a-și asuma responsabilitățile vieții într-o societate liberă, în spiritul înțelegerii, păcii, toleranței, egalității între sexe și prieteniei între toate popoarele și grupurile etnice, naționale și religioase;

implantarea responsabilității și respectului față de mediul ambiant, formarea conștiinței ecologice;

cultivarea simțului necesității de a munci pentru binele propriu și cel al societății, a stimei față de cei care produc bunuri materiale și spirituale;

asigurarea unei pregătiri fizice multilaterale - cu caracter profesional aplicativ pentru tineretul studios, - formarea convingerii necesității de practicare a culturii fizice și sportului pe parcursul întregii vieți.

Elevii și studenții vor fi educați în spiritul îndatoririlor civice fundamentale, consfințite de Constituția Republicii Moldova, dintre acestea primind devotamentul față de Patrie, grija pentru consolidarea statalității moldovenești, îndeplinirea conștiințioasă a obligațiilor ce le revin.

STRATEGIA DEZVOLTĂRII ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

Strategia dezvoltării învățământului presupune:

asigurarea cadrului juridic de funcționare și dezvoltare a sistemului educațional; elaborarea Legii învățământului și a statutului personalului didactic; inventarierea și reexaminarea actelor normative privind funcționarea sistemului de învățământ; elaborarea actelor legislative și a altor acte normative privind protecția socială a învățământului, a pedagogilor, preșcolarilor, elevilor și studenților, privind asigurarea unei noi politici economice în domeniul învățământului;

elaborarea și realizarea Programului național de dezvoltare a învățământului, care va include mecanismele de aplicare a Legii învățământului, etapele stabilizării și perspectivele dezvoltării lui, acțiunile concrete ce urmează a fi întreprinse în reformarea structurilor învățământului, în renovarea conținuturilor și tehnologiilor educaționale, în asigurarea cu cadre didactice și științifice, în organizarea și dirijarea învățământului, în politica de finanțare și asigurare a bazei tehnico-materiale a acestuia etc.;

elaborarea mecanismului de funcționare a învățământului în condițiile economiei de piață: crearea unei bănci de servicii educaționale prin acumularea de noi tehnologii, inovații pedagogice, diferite forme și modele de învățământ; crearea, în cadrul învățământului profesional, a condițiilor pentru perfecționarea specialiștilor și recalificarea operativă a persoanelor rămase fără lucru; folosirea bazei tehnico-materiale a instituțiilor pedagogice în pregătirea specialiștilor pentru sferele culturală, economică, socială;

înlăturarea piedicilor de ordin politic și social-economic ce blochează reforma învățământului, prevăzută de Concepție;

asigurarea diversității formelor organizatorice de obținere a studiilor, atât la instituțiile de învățământ de stat, cât și în cele private; stimularea organizării instituțiilor de învățământ de alternativă și a celor private, a activității lor;

optimizarea rețelei unităților de învățământ și deschiderea de noi structuri pentru asigurarea învățământului adecvat cerințelor societății calculate în baza unei metodologii științifice;

sincronizarea sistemului de învățământ din Republica Moldova cu sistemele de învățământ din lume; preluarea creativă a ideilor și tehnologiilor educaționale, ținându-se seama de nivelul de dezvoltare al țării;

stabilirea standardelor educaționale care să asigure convertibilitatea învățământului național; renovarea conținutului învățământului, îndeosebi a celui umanistic; elaborarea unor noi complexe didactico-metodice pentru învățământul de toate nivelurile; asigurarea posibilităților de experimentare a unor conținuturi noi;

organizarea concursurilor pentru elaborarea proiectelor de programe și manuale școlare; crearea condițiilor necesare studierii aprofundate a limbii moldovenești de către alolingvi la toate nivelurile de învățământ, conform Constituției și legislației privind funcționarea limbilor, statul asigurând dreptul de a alege limba de educare și instruire;

garantarea predării și studierii temeinice a limbilor străine la toate nivelurile de învățământ; asigurarea pregătirii de cadre pentru economia națională peste hotarele țării, în primul rând la specialitățile pe care nu le poate oferi sistemul național de învățământ;

constituirea unui sistem modern de organizare și dirijare a învățământului; descentralizarea funcțiilor manageriale, educaționale pe verticală și orizontală; stabilirea unui sistem de evaluare, licențiere și acreditare în învățământ;

crearea condițiilor și elaborarea unor programe de pregătire a cadrelor didactice și celor de conducere și a unor variate modele de perfecționare a calificării lor, inclusiv pe bază de autogestiuie;

organizarea serviciilor de asistență psihologică și de orientare școlară și profesională a elevilor;

sporirea rolului social al învățământului prin încadrarea permanentă a organelor de stat, școlii, familiei, societății în dezvoltarea sistemului educațional și intensificarea responsabilității lor; propagarea cunoștințelor pedagogice și psihologice în societate;

elaborarea unui sistem de măsuri în vederea îmbunătățirii condițiilor de viață și activitate ale cadrelor didactice, acesta incluzând majoritatea salariilor, micșorarea normei didactice a profesorilor școlari și universitari;

stabilirea unor normative de finanțare, fundamentate, a învățământului de către stat, precum și de la alte surse (sponsorizare, binefacere), care să asigure funcționarea normală a sistemului de învățământ și realizarea standardelor educaționale;

dezvoltarea industriei de asigurare tehnico-materială și metodico-didactică a instituțiilor de învățământ, crearea mecanismelor economice de stimulare a activității acestor întreprinderi.

STRUCTURA SISTEMULUI DE ÎNVĂȚĂMÎNT

Sistemul național de învățământ cuprinde rețeaua instituțiilor de instruire și educație de diferite niveluri, trepte, forme de organizare și de activitate, ansamblul programelor și al standardelor educaționale, organele de dirijare și îndrumare a învățământului.

Sistemul de învățământ are următoarea structură:

- I. Învățământul preșcolar
 - II. Învățământul primar
 - III. Învățământul secundar:
 - 1) general:
 - a) gimnazial
 - b) liceal
 - b¹) școala medie de cultură generală
 - 2) profesional
 - IV. Învățământul superior
 - V. Învățământul postuniversitar
- Sistemul de învățământ mai include:
învățământul special
învățământul complementar
învățământul continuu.

I. Învățământul preșcolar

Învățământul preșcolar constituie prima verigă a sistemului de educație și instruire. El reprezintă un sistem de instituții preșcolare de diverse tipuri (de stat și private) cu diferite programe de funcționare.

Obiectivele fundamentale ale învățământului preșcolar rezidă în dezvoltarea coordonată, dar liberă, a calităților personale ale copilului, în pregătirea lui pentru viață și școală. Menirea instituțiilor preșcolare constă în formarea comportamentului motor, cognitiv, afectiv, verbal, social. La etapa preșcolară începe dezvoltarea capacităților creative ale copiilor, care continuă la toate nivelurile învățământului.

Statul garantează susținerea materială a educației copiilor de vârstă antepreșcolară (de până la 3 ani) în familie, iar a celor de vârstă preșcolară (de la 3-7 ani) în grădinițele de copii.

Pregătirea către școală este obligatorie de la vârsta de 5 ani.

La dorința părinților, prin decizia și cu concursul autorităților administrației publice locale sau al patronilor instituțiilor private, în instituțiile preșcolare pot fi primiți și copiii de până la 3 ani.

Statul garantează îngrijirea și educarea copiilor de vârstă preșcolară cu handicap fizic și mental, precum și copiilor orfani.

II. Învățământul primar

În clasele primare (I-IV) la elevi se formează abilități de activitate intelectuală, se crează premise pentru autoreglare în procesul de instruire, deprinderi trainice de citire, scriere și calcul de comunicare cu colegii de clasă și de școală, cu învățătorii și societatea, cu natura și arta, competențe de exprimare într-o limbă modernă. În școala primară copiii continuă să-și modeleze viziunea despre natură, om și munca lui, își dezvoltă calitățile fizice, își formează deprinderi de muncă, igienă și conduită.

Înscrierea copiilor în școală primară se face la vârsta de 6-7 ani, ținându-se cont de gradul lor de maturizare pentru activitatea de instruire.

III. Învățământul secundar

- 1. Învățământul general
 - a) *Învățământul gimnazial*

Învățământul gimnazial (clasele V-IX) se realizează în cadrul unor unități de învățământ autonome (gimnazii) cu clasele I-IX (de asemenea, în licee, în școli medii de cultură generală).

Învățământul general gimnazial (clasele I-IX) este obligatoriu și asigură tuturor copiilor standardul educațional european, formarea aptitudinilor educaționale fundamentale, dezvoltarea priceperilor intelectuale concepute drept nivel definitoriu în dezvoltarea personalității și deschiderea căilor către învățământul liceal și învățământul profesional. Una din sarcinile importante ale gimnaziului este de a stabili înclinațiile și capacitățile de bază ale copilului în dezvoltare în vederea orientării și autodeterminării lui școlare și profesionale.

De regulă în învățământul gimnazial nu se face o diferențiere a studiilor pe profiluri, cu excepția claselor cu profil artistic și sportiv, însă este încurajată studiarea aprofundată a unor discipline de bază și opționale (inclusiv de orientare profesională a elevilor).

Răspunderea pentru școlarizarea obligatorie a copiilor o poartă autoritățile administrației publice locale.

La absolvirea gimnaziului, elevilor li se eliberează un certificat de studii, care oferă mai multe itinerarii de continuare a studiilor în învățământul liceal și în cel profesional (sau în clasa X-a a școlii medii de cultură generală).

b) Învățământul liceal

Învățământul liceal, cu durata de 3 ani (clasele X-XII), se realizează în licee teoretice generale și teoretice de profil (real, umanist, de artă etc.). Admiterea în liceu se face pe bază de concurs.

Liceul asigură o pregătire teoretică fundamentală, o bază solidă de cultură generală care permite continuarea pregătirii de specialitate în alte filiere instrucționale.

Reorganizarea învățământului mediu general de 11 ani în cel de tip gimnazial-liceal va permite, pe de o parte, sincronizarea cu învățământul modern mondial prin introducerea standardelor comune și a bacalaureatului; pe de altă parte, va contribui la o mai bună pregătire ulterioară de specialitate în instituțiile respective.

Rețeaua de licee se va constitui din unități de învățământ amplasate în orașe, precum și în satele mai mari unde există condițiile necesare funcționării acestui tip de instituție. Unele licee pot fi înființate pe lângă universități și alte instituții de învățământ superior.

b¹) Școala medie de cultură generală

Actualele școli medii de cultură generală (de 11 ani) se vor reorganiza treptat fie în licee, fie în gimnazii, în funcție de potențialul didactic și de baza tehnico-materială.

La oportunitatea păstrării școlilor medii de cultură generală se presupune a se reveni după anul 2005.

2. Învățământul profesional

Învățământul profesional deschide absolvenților din învățământul gimnazial și liceal (celor din școala medie de cultură generală), evitându-se orice îngrădire, calea spre pregătirea într-o meserie și obținerea unui certificat de calificare, precum și spre o pregătire generală care poate finaliza cu obținerea unei diplome de bacalaureat. Învățământul profesional se realizează în școala de meserii și în școala profesională polivalentă.

Școala de meserii asigură pregătirea profesională într-o meserie simplă, cu durata studiilor de 1-2 ani. În unele cazuri, școala de meserii poate funcționa în cadrul școlii profesionale polivalente.

Școala profesională polivalentă se organizează pe trepte. Ea realizează pregătirea profesională succesivă într-un domeniu larg de calificare - de la muncitor pînă la tehnician, asigurînd concomitent studii liceale.

Treapta întâi a școlii polivalente (cu durata de pînă la 2 ani) asigură o specializare îngustă și se încheie cu atribuirea calificării profesionale corespunzătoare (în meseriile solicitate de producția în masă și în serie). La această treaptă se desfășoară și primul ciclu de pregătire generală după programele liceale ale clasei a X-a. Absolventul treptei întâi a școlii profesionale polivalente se poate încadra în muncă, își poate continua studiile în treapta a doua sau în clasa a XI-a de liceu.

Treapta a doua a școlii polivalente (cu durata de cel mult 1,5 ani) asigură extinderea calificării profesionale și inițierea în bazele activității de întreprinzător și al micului business, fiind însoțită de pregătirea generală pentru clasa a XI-a. Pregătirea profesională mai largă va permite absolventului să însușească bazele sferei de servicii și de afaceri în specialitatea sa. Elevul care a absolvit treapta a doua se poate încadra în muncă la întreprinderi de stat și particulare, poate să organizeze o afacere proprie, să-și continue studiile la treapta a treia sau în ultima clasă de liceu.

Treapta a treia a școlii polivalente (cu durata de 1,5-2 ani) permite extinderea specializării profesionale pînă la nivelul de tehnician, organizator al producției. La această treaptă sînt studiate bazele managementului, marketingului și businessului. Sub aspect profesional, treapta a treia finalizează cu eliberarea diplomei, iar pregătirea generală (pentru clasa a XII-a) - cu susținerea bacalaureatului.

Ca bază de organizare a sistemului de învățămînt profesional pot fi școlile tehnico-profesionale actuale, precum și unele colegii. Cele 3 trepte de școală polivalentă se realizează în una și aceeași instituție de învățămînt.

Învățămîntul profesional postliceal are scopul de a pregăti într-o meserie absolvenții liceelor (ai școlilor medii de cultură generală). Instruirea profesională a acestei categorii de elevi se realizează conform unor programe speciale de studii în școlile de meserii sau profesionale polivalente.

IV. Învățămîntul superior

Sarcina principală a învățămîntului superior este pregătirea perfecționarea, recalificarea și atestarea specialiștilor de înaltă calificare pentru economia națională, știință, cultură și învățămînt. Învățămîntul superior trebuie să devină o "industrie" a științei, angajată nemijlocit și plener în rezolvarea problemelor imediate și de perspectivă ale vieții.

Învățămîntul superior este organizat în universități, academii, institute (cu durata de 4-6 ani) și în colegii (2-3 ani), cu excepția învățămîntului pedagogic, ce funcționează numai ca învățămînt universitar. Învățămîntul superior funcționează, de regulă, în baza autonomiei universitare (independență didactică, științifică, editorială financiară, juridică etc.). Rectorii instituțiilor de învățămînt superior sînt numiți în funcție de către Guvern.

La instituțiile de învățămînt superior au acces titularii diplomelor de bacalaureat.

În perioada de tranziție, cît vor funcționa școlile medii de cultură generală, și absolvenții lor vor avea acces la instituțiile de învățămînt superior, urmînd a fi înmatriculați pe bază de concurs, după susținerea examenelor de admitere.

La absolvirea colegiului se va elibera o diplomă de specialist inferior ce oferă titularului dreptul de încadrare în cîmpul muncii sau de continuare a studiilor în învățămîntul universitar.

Învățămîntul universitar finalizează cu un examen de licență (inclusiv susținerea tezei de licență) și cu eliberarea, în caz de promovare, a diplomei de licență universitară, iar în caz de nepromovare - a unui certificat de absolvire.

V. Învățămîntul postuniversitar

Învățământul postuniversitar oferă absolvenților învățământului universitar posibilitate de aprofundare a pregătirii profesionale sau de extindere a acestui pregătiri în domenii înrudite. Aprofundarea pregătirii și extinderea ei se realizează prin studii de specializare sau prin doctorat.

Admiterea la învățământul postuniversitar se face prin concurs, la care pot participa titularii diplomelor de licență universitară.

Învățământul special

Învățământul special constituie un sistem de instituții speciale care vor include serviciile de diagnosticare și depistare, instruire și educație, pregătire pentru muncă și integrare socială a copiilor cu deficiențe în dezvoltarea fizică și psihică.

Învățământul complementar

Învățământul complementar are menirea să dezvolte capacitățile și aptitudinile individuale, să satisfacă interesele și cele mai diverse opțiuni ale personalității.

Învățământul complementar este realizat în diverse instituții extrașcolare de creație artistică, tehnico-științifică, de educație fizică și estetică, în cercul de amatori, în cluburi, prin cursuri, învățământ la distanță etc.

Învățământul continuu

Învățământul continuu include toate formele de instruire și autoinstruire a adulților, care se realizează în mod independent în diferite instituții de învățământ, universități populare, asociații universitare, prin învățământ la distanță, diverse cursuri organizate pe lângă întreprinderi, instituții etc., indiferent de formele de gospodărire și proprietate.

CONȚINUTUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

Conținutul învățământului (curriculum-ul) include: obiective, conținuturi propriu zise și finalități. El se eșalonează pe niveluri, trepte și obiecte de studiu, avînd caracter formativ-dezvoltativ cu proiectare modulară și interdisciplinară.

Modernizarea conținutului învățământului devine factorul primordial al progresului social-economic, contribuind în acest fel la dezvoltarea societății și consolidarea statului de drept.

Conținutul învățământului asigură autodeterminarea și autorealizarea personalității, integrarea acesteia în sistemul valorilor culturii naționale și celei universale.

Conținuturile de învățământ sincronizează cu noile structuri educaționale și au un caracter finit la fiecare treaptă a sistemului de învățământ. În baza conținutului învățământului se elaborează planurile de învățământ, programele și manualele școlare.

PREGĂTIREA, PERFECȚIONAREA, RECALIFICAREA ȘI ATESTAREA CADRELOR DIDACTICE

Pregătirea cadrelor didactice pentru întreg sistemul de învățământ este prioritară și se efectuează la un singur nivel (superior), la facultățile universitare, în mod anticipat, conform perspectivelor învățământului și condițiilor social-economice, lingvistice, culturale etc.

Profesiograma pedagogului va include și imperativul aplicării principiilor și tehnologiilor organizării științifice a muncii în școala de toate gradele.

Evaluarea competențelor profesionale se va realiza în baza unor criterii noi, care plasează în cadrul actului pedagogic performanțele obținute în dezvoltarea elevilor și studenților, luîndu-se în vedere standardele educaționale, obiectivele de referință.

Perfecționarea cadrelor didactice se desfășoară, de regulă, la facultățile respective ale instituțiilor superioare de învățământ.

Desăvârșirea profesională periodică a cadrelor didactice devine obligatorie din motive de ridicare permanentă a nivelului de calificare și de renovare conceptuală, metodologică, curriculară, tehnologică a învățămîntului.

Recalificarea (specializarea suplimentară) a cadrelor didactice se va face în dependență de necesitățile social-economice și culturale ale societății, de dorințele pedagogului.

Periodic (o dată la 5 ani) se efectuează atestarea cadrelor didactice în scopul reconfirmării lor în post, iar obținerea gradului didactic se face la inițiativa pedagogului.

Salarizarea se va efectua în dependență de nivelul studiilor, de gradul științific și didactic, de vechimea în muncă etc.

ASIGURAREA ȘTIINȚIFICO-DIDACTICĂ A ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

Reorganizarea sistemului de investigații în domeniul științelor pedagogice prevede extinderea și aprofundarea cercetărilor fundamentale și aplicative pentru întregul sistem educațional; asigurarea științifică a învățămîntului prin elaborarea și experimentarea fundamentelor teoretice și metodologice ale obiectivelor și standardelor educaționale, conținuturilor tehnologiilor didactice și de evaluare; experimentarea și implementarea rezultatelor investigațiilor științifice în practica educațională; crearea Consiliului de coordonare a cercetărilor în domeniul științelor educației; crearea unei academii pedagogice de tip mixt (în baza reorganizării Universității pedagogice "Ion Creangă", a Institutului de Științe Pedagogice și Psihologice, a Institutului Național al Instruirii Continue), în care pregătirea cadrelor didactice, perfecționarea, recalificarea și atestarea lor s-ar îmbina armonios cu cercetările științifice fundamentale ale celor mai stringente probleme ale învățămîntului din republică și cu elaborarea literaturii științifico-didactice, metodice, a manualelor etc.

DIRIJAREA ȘI CONTROLUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

Crearea unui nou sistem de învățămînt necesită perfecționarea managementului educațional prin descentralizarea sistemului de învățămînt pe verticală și orizontală, optimizarea dirijării la nivel republican și local, prin promovarea unor cadre de conducere cu o nouă viziune asupra organizării procesului de învățare-predare și de evaluare. În acest context, Ministerul Învățămîntului elaborează și coordonează politică școlară și universitară la nivelul sistemului național de învățămînt, stabilește criteriile de evaluare a activității unităților de învățămînt (inclusiv a celor private) și sistemul de evaluare a cadrelor didactice, aplicînd instrumentele și standardele folosite pe plan internațional. În funcțiile ministerului intră monitoringul pedagogic, asigurarea științifică și metodică a învățămîntului, controlul și dirijarea acestuia.

Dirijarea și controlul învățămîntului preuniversitar sînt efectuate de minister prin intermediul direcțiilor de învățămînt locale, organe cu subordonare dublă, în ale căror atribuții sînt problemele de implementare a prevederilor legislației și a Concepției, precum și crearea condițiilor necesare funcționării normale a instituțiilor de învățămînt.

Statutul și structura direcțiilor de învățămînt, modul de remunerare a lucrătorilor acestora, precum și a altor cadre didactice, se stabilesc de către Guvern.

BAZA TEHNICO-MATERIALĂ A ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

Baza tehnico-materială a învățămîntului va fi asigurată în temeiul normativelor și standardelor științific argumentate, ce țin seama de importanța factorilor igienici, psihofiziologici, ergonomici, pedagogici etc.

Finanțarea învățămîntului este prioritară și se stabilește în proporție de cel puțin 7% din produsul intern brut.

Un rol important în dezvoltarea și susținerea învățămîntului îl vor avea societățile profesionale din diverse domenii și patronatul.

REALIZAREA CONCEȚIEI DEZVOLTĂRII ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

Modalitățile de realizare treptată a Concepției vor fi elaborate și incluse în Programul național de dezvoltare a învățămîntului, ce urmează să fie adoptat de către Guvern.